

УДК 355.02

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/182-178

Олег САВЕРСЬКИЙ

старший викладач кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУТІВ ЯК НАПРЯМ ТА ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Військове вторгнення російської федерації в Україну посягає на її незалежність та суверенітет. Захист суверенітету і територіальної цілісності України, конституційного ладу, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішою функцією держави [1]. Політика держави, в тому числі і в сфері державної безпеки, здійснюється її інститутами; саме існування таких інститутів, удосконалення їх діяльності є основою функціонування держави та реалізації державної політики у сфері державної безпеки.

Визначальним в умовах війн та воєнних конфліктів є чітке визначення сфер відповідальності державних інститутів та порядку реалізації ними своїх функцій, наповнення цих інститутів ресурсами та засобами, необхідними для успішної реалізації політики в сфері державної безпеки.

Повноцінне функціонування державних інститутів в сфері державної безпеки є основою держави. Функціональний та комплексний підхід до таких інститутів забезпечить розвиток держави та громадянського суспільства.

Сили безпеки, сили оборони, оборонно-промисловий комплекс, громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки, є чотирма складовими сили безпеки та оборони держави [2].

Інститутами державної політики у сфері державної та національної безпеки за функціональним підходом є: Міністерство оборони України, Збройні Сили України, Державна спеціальна служба транспорту, Міністерство внутрішніх справ України, Національна гвардія України, Національна поліція України, Державна прикордонна служба України, Державна міграційна служба України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Служба безпеки України, Антитерористичний центр при Службі безпеки України, Служба судової охорони, Управління державної охорони України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Апарат Ради національної безпеки і оборони України, розвідувальні органи України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику [2].

Міністерство оборони України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади та має бути стійким інститутом, здатним швидко адаптуватися до змін безпекового середовища.

Збройні Сили України є визначальним державним та силовим інститутом в структурі державної політики у сфері державної безпеки та практичним механізмом реалізації цієї політики.

Проектний та автономний підхід до визначення та функціонування таких інститутів може змінити швидкість прийняття рішень та забезпечити досягнення відповідних конкретних цілей у сфері державної безпеки.

В свою чергу, громадянське суспільство та його інститути є дієвими і можливими чинниками забезпечення державної безпеки та соціального діалогу.

Активна діяльність інститутів громадянського суспільства є відповіддю громадськості на виклики та проблеми у сфері державної безпеки.

Громадянське суспільство характеризується також відносною автономією його інститутів і організацій, саморегуляцією, самоорганізацією, свободою, мобільністю і динамічністю.

Механізми взаємодії інститутів громадянського суспільства з державою відображаються через їхні функції, як-от: самоорганізація громадського механізму для виконання суспільних прав, тобто участь у розробці нормативно-правових документів та

залучення суспільства до обговорення суспільних потреб, протидія владним структурам з метою запобігти узурпації влади, засіб соціалізації для зменшення відчуженості громадян та орієнтації їх на суспільно корисні справи.

Перелік взаємодії досить суттєвий, але майже все не забезпечене практичними механізмами реалізації цих функцій в нормативно-правових актах.

Важливо зазначити на дуальності поняття безпеки держави та громадянського суспільства. Діяльність держави спрямована передусім на забезпечення незалежності і державного суверенітету, відновлення територіальної цілісності України [3].

Громадянське суспільство відстоює матеріальну та духовну незалежність людини від держави, приватні та суспільні інтереси, що сприяє демократизації держави та набуттю нею правових ознак.

Рівновага між громадянським суспільством і державою є найважливішим фактором стабільного демократичного розвитку.

Слід констатувати, що саме на такій дуальності та взаємодії держави та громадянського суспільства базується еволюційний розвиток на усунення різного роду конфліктів у суспільстві, а саме: політичних, релігійних, культурних, інформаційних, правових, економічних, соціальних.

1. Конституція України від 28.06.1996. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

2. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.

3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>.

УДК 342.742+355.21

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/183-185

Ірина СМІРНОВА

старший викладач кафедри теорії та історії держави і права
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЗАХИСТ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ ЯК ПРИКЛАДНА ПРОБЛЕМА

Збройна агресія росії спричинила докорінні зміни у зовнішньому та внутрішньому безпековому середовищі України, що обумовлює необхідність пошуку нових механізмів гарантування національної безпеки України та чіткого закріплення в Основному законі держави незворотності цивілізаційного вибору України, уособленням якого є європейська та євроатлантична інтеграція України. В останні роки стрімке зростання кількості злочинів проти основ національної безпеки України призводить до необхідності визначення ефективних шляхів протидії зазначеним протиправним діям. Державний суверенітет, територіальна цілісність, демократичний конституційний лад та інші життєво важливі національні інтереси мають бути захищені від невоєнних загроз з боку російської федерації та інших держав, зокрема спроб спровокувати внутрішні конфлікти. Стратегічним завданням політики національної безпеки та оборони на сьогодні є захист державного суверенітету України, її територіальної цілісності та недоторканності державного кордону – саме збройний напад Росії на Україну та триваюча війна засвідчують про це.

В умовах протистояння України російським загарбникам як ніколи раніше актуальним є питання оборони держави й захисту її суверенітету. Зокрема, про це йдеться в першому розділі Основного закону. Так, у статті 17 Конституції України зазначено: «Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу».

Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України. Забезпечення державної безпеки і захист державного